

Серафимов О. М.,
начальник першого відділу військової прокуратури
Донецького гарнізону сил антитерористичної операції,
здобувач кафедри криміналістики
Національного університету «Одеська юридична академія»

ТЕХНОЛОГІЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВ

Анотація. Вбивства відносяться до числа тих злочинів, які викликають певні труднощі при їх розслідуванні, юридичній кваліфікації й при призначенні покарання. Ці труднощі обумовлені різноманіттям різних ситуацій скоєння таких злочинів, приховуванням їх слідів, що призводить до спотворення дійсних ознак злочину. Усі ці обставини й визначили зміст даного дослідження, оскільки огляд місця події при розслідуванні вбивств є найважливішою початковою і невідкладною слідчою (розшуковою) дією.

Ключові слова: умисні вбивства, методика розслідування, досудове розслідування, слідчі (розшукові) дії, огляд місця події, типові версії, тактичні завдання, програми розслідування, слідчі ситуації, тактичні операції.

Постановка проблеми. Огляд місця події (далі – ОМП) при розслідуванні вбивств є найважливішою початковою й невідкладною слідчою (розшуковою) дією. Від своєчасності, повноти й об'єктивності огляду, а також від вміння використати у подальшому його результатів багато в чому залежить успіх розкриття й розслідування вбивства (приблизно на 70-75%) [1, с. 135].

Результативність дій слідчого при огляді багато в чому залежить від слідчої (криміналістичної) технології – виконання всіх елементів, всіх етапів криміналістичної діяльності по огляду місця події: підготовка, сам процес огляду, його завершення, всі дії, що впливають з даної слідчої (розшукової) дії [2, с. 442; 3, с. 67]. Чим повніше, грамотніше проведена технологія ОМП (загальні рекомендації з планування, тактичні особливості підготовчого, робочого та заключного етапів слідчої (розшукової) дії [4, с. 135]), тим більший обсяг інформації буде виявлено і відображено в матеріалах кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У криміналістиці традиційно, починаючи з відомих розробок Г. Гроса, С.О. Голунського, М.П. Макаренка, приділялася певна увага розслідуванню вбивств. Так, окремі проблеми розкриття та розслідування вбивств у сучасних умовах привертала увагу відомих вітчизняних науковців. За темами розслідування окремих видів вбивств виконані кандидатські дисертаційні роботи О.Ю. Булукуова (м. Харків, 1997 р.), А.В. Старушкевича (м. Київ, 1998 р.), І.В. Борисенка (м. Харків, 1999 р.), В.І. Боярова (м. Київ, 2000 р.), С.Ф. Здоровка (м. Харків, 2002 р.), М.В. Костенка (м. Харків, 2003 р.), В.В. Семенова (м. Харків, 2004 р.), В.Л. Синчука (м. Харків, 2004 р.), О.О. Андреева (м. Харків, 2007 р.), І.В. Кубарєва (м. Харків, 2007 р.), Ю.Б. Комаринської (м. Київ, 2010 р.), А.М. Чорного (м. Київ, 2010 р.), докторська дисертація О.С. Саїнчина (м. Запоріжжя, 2011 р.). Однак нове кримінальне й кримінальне процесуальне законодавство України обумовлює необхідність перегляду ряду наукових положень й методичних рекомендацій із розслідування,

в тому числі при проведенні огляду місця події як первинної слідчої (розшукової) дії при розслідуванні вбивств.

Метою даного дослідження є визначення технології огляду місця події при розслідуванні вбивств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Технологія огляду повинна передбачати формування мети й завдань, які слід досягти, визначення комплексу здійснюваних при цьому функцій, усіх реалізованих дій, взаємодії, всієї сукупності використаних для цього засобів.

Діяльність слідчого повинна бути спрямована на виявлення та ліквідацію факторів, що негативно впливають на процес проведення огляду, на посилення дії таких чинників, які допомагають цьому процесу. Негативні фактори можуть бути об'єктивного й суб'єктивного характеру, наприклад: відсутність фахівців, які можуть допомогти у виявленні, дослідженні слідів, об'єктів; відсутність необхідних технічних засобів; значний розмір території огляду; її захаращеність, що ускладнюють виділення інформації, що має відношення до розслідуваної події; недостатня освітленість місця події; наявність опадів у момент початку огляду, в період між подією злочину й початком огляду.

Усі ці обставини прогнозовані або спостерігаються, і їх можна уникнути при правильній слідчій технології: терміновий виклик фахівців, підбір технічних засобів, створення додаткових джерел освітлення і т.п. Останнє має бути на увазі як певний тактичний прийом. При огляді доцільно використовувати освітлення сильніше, ніж воно було під час скоєння вбивства. У цьому випадку часто вдається виявити сліди, які залишив злочинець, не помітивши їх при зникненні з місця події.

Існують й інші обставини, які суттєво впливають на рівень технології огляду місця події. Перш за все, це рівень знань й досвіду слідчого з розслідування кримінальних справ про вбивства. Саме по даній категорії розслідуваних злочинів важливою є спеціалізація слідчого, досвід якого постійно накопичується й поновлюється, чого не можуть замінити теоретичні знання й без якого їх застосування проблематично.

Належна технологія огляду може бути забезпечена за наявності знань: а) про всі особливості, структуру розслідуваного злочину (вбивства). Це дає можливість заздалегідь уявити ті факти, об'єкти, які можуть і повинні знаходитися на місці події, які необхідно виявити в ході огляду; б) про всі особливості діяльності з розслідування й, зокрема, щодо проведення огляду, що вимагає знання сучасних методів і засобів проведення огляду, можливих варіантів своїх дій у залежності від конкретних умов при огляді; в) про всіх фахівців, усі установи, які можуть бути залучені для надання допомоги при огляді.

Необхідно також орієнтуватися в засобах організації огляду, враховуючи при цьому складність й багатоплановість цієї слідчої дії. Сукупність обраних засобів визначається сферою відносин, особливостями місця події, що оглядається. Назвемо деякі, найбільш суттєві, із цих засобів: 1) загальноуправлін-

ські засоби; 2) криміналістичні засоби; 3) психологічні засоби; 4) системні засоби. Від повноти й правильного вибору засобів слідчої технології в значній мірі залежить результативність діяльності.

Для якісного проведення огляду слід використати всі елементи цієї складної слідчої (розшукової) дії. Це означає, що потрібно організувати процес отримання знань про скоєний злочин (вбивство), визначити взаємодію з усіма учасниками, виконати при огляді всі функції і т.д. Враховуючи означене, технологію огляду можна умовно розділити на кілька складових елементів (груп).

1. Розробка загальних правил та методів огляду місця події. Найважливішим завданням технології огляду місця події є попереднє знання загальної послідовності, системності діяльності слідчого. У зміст технології входить й визначення етапів огляду: підготовчий, оглядовий, статичний, динамічний, дослідний, заключний. Аналогічне ставлення має бути й до різних методів пізнання дійсності при огляді. У контексті нашого дослідження при розслідуванні вбивств тактика окремих слідчих дій, у тому числі огляду місця події, нами зв'язується з методами криміналістичного аналізу, моделювання, криміналістичної ретроспекції, криміналістичної технології.

2. Просторово-об'єктна складова технології передбачає оптимізацію, організованість дій слідчого в межах тієї ділянки довколишнього середовища, що повинна бути піддана огляду. Із цією метою вся територія розбивається на ділянки, виділяються окремі блоки (автомашина, труп і т.д.), елементи загальної структури даного виду злочину, складові частини його механізму.

3. Організація окремих функцій слідчого є самостійним напрямком у криміналістичній технології й вимагає своїх специфічних правил, прийомів, засобів здійснення. Так, пізнавальна функція здійснюється слідчим за допомогою збору інформації за допомогою органів чуття; свідчень осіб, які спостерігали факти, явища; через пошукову діяльність і т.д. Велике значення має організація процесів відображувальної функції. Пов'язано це з безліччю фактів, які слід відображати в матеріалах кримінального провадження, з різноманітними засобами, за допомогою яких ці факти фіксуються (фотографування, відеозйомка, складання планів й схем, виготовлення малюнків, креслень, графіків).

4. Вирішення окремих тактичних, пізнавальних завдань у ході огляду. Організація процесу вирішення завдання включає визначення всього комплексу необхідних дій, їх послідовність, застосування технічних засобів, участь фахівців.

5. Взаємодія учасників огляду. В огляді беруть участь оперативні працівники поліції, фахівці, експерти та інші особи. Організація цієї взаємодії – обов'язок слідчого. Організація взаємодії включає в себе й вирішення питань про делегування слідчим частини своїх функцій іншим учасникам огляду, про контроль за виконанням функцій учасниками і т.д.

6. Слідча технологія. Організувати діяльність, можна тільки знаючи її мету, адже організація присутня лише в цілеспрямованій діяльності. Яка ж стратегічна мета огляду місця події? Такою метою є розкриття події злочину – це значить встановити об'єкт посягання, кошти, знаряддя його вчинення, його механізм, результати [5, с. 43].

Використання знань щодо криміналістичного аналізу злочину при огляді місця події надає можливість: а) здійснити реалізацію системного підходу в усій діяльності слідчого під час огляду; б) використовувати в якості моделі знання всієї сукуп-

ності відомостей про типову структуру елементів, системи слідів по даному виду злочину; в) постійно подумки зіставляти та встановлювати при огляді факти з типовою криміналістичною структурою даного виду злочину (вбивства); г) визначати шляхи пошуку об'єктів й слідів, встановлювати зв'язки між ними.

При побудові загальної системи завдань при огляді слід виходити з принципу багаторівневої системи. Завдання конкретизуються з урахуванням етапу розвитку огляду: виявлення, фіксація, дослідження, вилучення.

Знання криміналістичної структури злочину (вбивства) дає можливість визначити й послідовність постановки завдань в ході огляду місця події. При реалізації даної функції всі завдання можна розбити на кілька груп: 1) завдання на сприйняття й фіксацію фактів, що безпосереднього спостерігаються при огляді слідчим; 2) завдання можуть бути класифіковані й при розгляді всіх функцій слідчого, виконуваних ним при огляді.

Але потрібно пам'ятати, що кожне місце події індивідуальне, що й призводить до визначення індивідуальних завдань. Відповідно до цього, крім знання загальних завдань, що підлягають вирішенню в ході огляду слідчому, необхідно вміти ставити конкретні завдання в залежності від інформації, отриманої в ході огляду.

Знання особливостей криміналістичної структури злочину, системи слідів, залишених на місці події (злочину), мети огляду місця події й всього комплексу завдань, які треба вирішити в ході його провадження, дає можливість визначити правила проведення огляду.

У найзагальнішому вигляді ці правила виглядають так:

1) необхідно мати загальний план проведення слідчої (розшукової) дії;

2) слід виявляти й описувати всі елементи криміналістичної структури вбивства [6, с. 90; 7, с. 311; 8, с. 47; 9, с. 148; 10, с. 9];

3) виявляти і фіксувати всі сліди, що стосуються вчиненого злочину (вбивства). Найголовніше – вміти зіставляти, аналізувати різні сліди і на цій основі робити достовірні висновки про відсутні елементи структури злочину, про етапи його розвитку, розробляти моделі діяльності по встановленню нових фактів, що сприяють розкриттю злочину;

4) визначити порядок проведення огляду. Огляд слід починати з об'єкта, імовірно здатного дати найбільшу інформацію про розслідувану подію (про інші елементи структури вбивства, про його механізм) [11, с. 31]. Найчастіше це труп, автомашина, в якій він виявлений. Подальша послідовність огляду визначається в залежності від встановлених на первинному етапі дослідження обставин: від виявлених ним прогнозованих зв'язків; від просторових особливостей місця події;

5) встановлювати основні блоки, що підлягають дослідженню в ході огляду, – розділити місце події на ділянки (житловий будинок, надвірні споруди, присадибна ділянка), виділити окремі або більш значущі об'єкти;

6) процес огляду повинен супроводжуватися постійною побудовою прогностичних моделей ймовірного знаходження нових фактів (слідів, об'єктів), нових зв'язків фактів, що мають відношення до розслідуваної події [12, с. 77];

7) обов'язково виявляти, аналізувати й синтезувати всі об'єкти й сліди, що дозволяють встановити параметри, властивості, зв'язку особи (осіб), яка вчинила (їх) злочин. Як правило, цих осіб на місці огляду не буває, тому основне завдання полягає в зборі всієї можливої інформації про них. У результаті забезпечується збір інформації про особу злочинця, про факти, які можна використати в його ідентифікації, про весь комплекс

його дій на місці, де проводиться огляд. Інформація про властивості, зв'язки особи, яка вчинила злочин, може бути отримана і при вивченні інсценування на місці події. Найбільше значення для викриття інсценування має виявлення при огляді так званих негативних обставин [13, с. 46]. У ході огляду місця події в провадженнях про вбивства слід звертати увагу на речі, загублені, втрачені, кинуті злочинцем або такі, що належать потерпілому. Ретельне дослідження залишених злочинцем предметів дозволяє здійснити по них розшук злочинця по гарячих слідах [14, с. 120]. Ці та інші сліди в процесі розслідування можуть встановити окремі обставини вчинення злочину [15, с. 70]. Завдання збору інформації про особу, що вчинила злочин, зберігається протягом усього огляду при вирішенні питань, пов'язаних із будь-якою стадією досліджуваної події;

8) витримувати необхідну послідовність у розширенні знань про кожен елемент криміналістичної структури злочину (вбивства). Наприклад, послідовність дій із вивчення особи, яка вчинила злочин: а) виявлення окремих слідів, залишених конкретною особою (рук, ніг, продуктів життєдіяльності); б) визначення параметрів особи злочинця за сукупністю залишених слідів (зріст, розміри частин тіла, фізичні особливості, особливі прикмети); в) виявлення слідів дії (нанесення ушкоджень, злomu, переміщення предметів); г) визначення сукупності дій, скоєних на місці події; д) моделювання особистісних якостей за встановленою сукупністю характеристик (професійні знання й навички, психічні особливості та стан, мета і мотиви дій).

Процесуальні особливості не вичерпують всієї специфіки огляду місця події в провадженнях про вбивства. Обов'язково треба враховувати і ряд особливостей тактичного характеру, які проявляються і враховуються в ході вирішення слідчим тактичних завдань. Можна вказати такі особливості: а) необхідність врахування протидії процесу розслідування злочину з боку особи, яка вчинила злочин; б) необхідність використання різноманітної криміналістичної техніки; в) необхідність отримання слідчим у ході проведення огляду відомостей із різних джерел.

У слідчій практиці відомо безліч прикладів, коли злочин (вбивство) успішно розкривалося в найкоротші терміни завдяки тому, що огляд місця його скоєння обов'язково поєднувався з іншими слідчими діями та розшуковими заходами. Причому характерною особливістю було те, що ці дії розпочиналися після початку огляду й закінчувалися, коли огляд ще тривав. Обумовлено це необхідністю терміново перевірити, виявити факти, що дозволяють поглибити й розширити рамки самого огляду. Це свідчить про тісний взаємозв'язок слідчих й оперативно-розшукових заходів, негласних слідчих (розшукових) дій та заходів забезпечення кримінального провадження, що й забезпечує повний збір доказових фактів і сприяє розкриттю злочину. Оперативне виявлення інформаційних джерел й ефективна робота з ними можуть бути забезпечені за допомогою використання технології розслідування, тих чи інших слідчих дій, спеціальних методів й технічних засобів. Вона являє собою сукупність моделей, що описує порядок й проведення тих чи інших слідчих дій. Кількісний склад таких моделей у рамках даної технології може змінюватися в залежності від наявності прогалів, які існують у ретроспективній моделі вчиненого вбивства.

При огляді місця події слід користуватися спеціальними картами-таблицями, які вкажуть послідовність дій учасників огляду й ті групи слідів, які повинні бути вилучені при огляді. На нашу думку, спроба виявлення, фіксації, попереднього дослідження та вилучення слідів повинна бути зроблена у від-

ношенні всіх об'єктів, що знаходяться в зоні огляду. При цьому дослідження найбільш важливих об'єктів на місці події необхідно проводити за допомогою спеціальних матриць. Сліди, що мають найбільш важливе значення, слід описати додатково, використовуючи модель опису окремого сліду. Повнота зібраної інформації може бути визначена відношенням кількості фактично отриманих відповідей до кількості питань, поставлених у межах огляду. Це дозволяє провести об'єктивну оцінку результатів застосування методу будь-яким із суб'єктів кримінального провадження, сформулювати висновки, що дозволяють вирішувати питання, які мають важливе значення у зв'язку при проведенні слідчих дій. Тим більш, що слідчий організовує й направляє розслідування з метою всебічного, повного та об'єктивного встановлення обставин, що викривають і виправдовують обвинуваченого. Відповідно до цього слідчий вирішує питання про участь фахівця в провадженні слідчих дій, про призначення експертиз, ревізій, витребування документів про застосування науково-технічних засобів, вивчення архівів і т.п. На цій підставі можна вести мову про існування інформаційного комплексу рекомендацій, що абсолютно чітко визначають порядок й правила проведення будь-якої зі слідчих дій. Такий інформаційний комплекс слід вважати слідчою технологією.

Ідеальним варіантом реалізації слідчої технології є використання пакету документів (матеріалів внесених в ЄРДР), одержаного слідчим при прийнятті до провадження тієї чи іншої справи. Такий пакет використовується для впорядкування збору інформації, її аналізу і зіставлення на всіх рівнях. У результаті вся діяльність слідчого відбивається в якомусь матеріальному втіленні – протоколі, додатках до нього, в схемі технологічного процесу, креслення, таблиці. Такого роду моделі можуть стати основою при розробці автоматизованого робочого місця слідчого та детектива (на базі переносного комп'ютера).

До числа невідкладних слідчих дій при розслідуванні вбивств, безумовно, відносяться огляд трупа й призначення експертиз. Із цих питань є велика кількість досліджень [16–22]. Єдине, що можна підкреслити, – це: 1) огляд трупа може бути фрагментом, частиною огляду місця події, а може бути й самостійною слідчою (розшуковою) дією (це відноситься і до експертної); 2) при розслідуванні вбивств можуть бути затребувані знання із самих різних галузей. Але, як показує практика, найбільш часто призначаються, крім судово-медичної експертизи, криміналістичні експертизи: трасологічні, судово-балістичні, холодної зброї, вибухотехнічна, КЕМВР, пожежно-технічна, військова та ін.

Висновки. Відзначаючи важливу роль у розслідуванні вбивств належної слідчої технології, автор особливе значення надає огляду місця події під час розслідування убивств. Технологічно-тактична структура окремої слідчої (розшукової) дії може бути представлена наступним чином: 1) прийняття рішення про необхідність проведення певної слідчої дії; 2) підготовка до проведення слідчої дії; 3) безпосереднє проведення необхідних дій; 4) фіксація ходу й результатів слідчої дії; 5) оцінка отриманих результатів і визначення їх місця та значення в системі доказової інформації з кримінального провадження.

Складність і багатоплановість огляду місця події під час проведення убивств визначили наш до нього підхід. Перш за все, саме місце й обстановка під час ОМП представляють собою свого роду систему, в якій все взаємопов'язане діяльністю злочинця. Тому сукупність засобів огляду (їх зміст) визначається сферою процесуальних відносин, особливостями огляду місця події. До них, на наш погляд, слід віднести: загаль-

но-управлінські засоби; криміналістичні засоби; психологічні засоби; системні засоби.

Література:

1. Соловьев А.Б. Расследование убийства, совершенного в условиях неочевидности / А.Б. Соловьев // Прокурорская и следственная практика. – 2002. – № 3. – С. 128.
2. Комісарчук Р.В. Теоретичні основи криміналістичної технології / Р.В. Комісарчук // Митна справа (Митний комплект). – № 6(78) ч. 2., кн. 2 листопад-грудень 2011. – С. 442.
3. Комісарчук Р.В. Суб'єкти технології розслідування злочинів / Р.В. Комісарчук // Міжнародна науково-практична конференція «Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку правової системи України» (м. Харків, 14-15 вересня 2012 р.). – Том 3. – Харків, 2012. – С. 67.
4. Комісарчук Р.В. Особливості тактики огляду місця події при розслідуванні терористичних актів / Р.В. Комісарчук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2015. – Вип. 15(2). – С. 135 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_15%282%29_38.
5. Осмотр места происшествия по делам о насильственной смерти: пособие для следователей / И.С. Андреев [и др.] ; под ред. А.В. Дулова, Н.И. Порубова. – Минск : НИИ ПКК и СЭ, 1995. – 364 с.
6. Образцов В.А. Выявление и изобличение преступника / В.А. Образцов. – М. : Юристъ, 1997. – 336 с.
7. Белкин А.Р. Теория доказывания. Научно-методическое пособие / А.Р. Белкин. – М. : Издательство НОРМА, 1999. – 429 с.
8. Гурев М.С. Убийства на «разборках» (методика расследования) / М.С. Гурев. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
9. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. Общая и частная теории / Р.С. Белкин. – М. : Юрид. лит., 1987. – 272 с.
10. Мешков В.М. Установление временных характеристик при расследовании преступлений. Уч. пособие / В.М. Мешков. – Ниж. Новгород : Нижегородская ВШ МВД России, 1993. – 57 с.
11. Расследование убийств, совершенных организованными вооруженными группами. Методическое пособие. – М. : НИИ ПУЗБ, 1999. – 96 с.
12. Дворкин А.И. Сафин Р.М. Расследование убийств, совершенных организованными группами при разбойных нападениях: Научно-методическое пособие. – М. : Изд-во «Экзамен», 2003. – 192 с.
13. Баев О.Я., Одиноких А.С. Расследование убийств, замаскированных инсценировками / О.Я. Баев // Расследование отдельных видов преступлений Воронеж : Изд-во Воронежского ун-та, 1986. – 192 с.
14. Сидоров В.Е. Начальный этап расследования: организация, взаимодействие, тактика [Текст] / В.Е. Сидоров. – М. : Российское право, 1992. – 176 с.
15. Методика расследования убийств // Гаврилин Ю.В., Шуруханов Н.Г. Криминалистика: Методика расследования отдельных видов преступлений: Курс лекций / Под ред. Н.Г. Шуруханова. – М. : Книжный мир, 2004. – 468 с.
16. Бокариус Н.С. Наружный осмотр трупа на месте происшествия или обнаружения его / Н.С. Бокариус. – Харьков : Юрид. изд-во Наркомюста УССР, 1929. – 188 с.
17. Экспертизи у судовій практиці [Текст] : науково-практичний посібник / за заг. ред. В.Г. Гончаренка. – К. : Юрінком інтер, 2004. – 388 с.
18. Лозовий А.І. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в кримінальному процесі України [Текст] / А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Сфремян // Криміналістика ХХІ століття : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (25-26 листоп. 2010 р.). – Х. : Право, 2010. – С. 681.
19. Медико-криминалистическая идентификация. Настольная книга судебно-медицинского эксперта / Под общей редакцией доктора медицинских наук, профессора В.В. Томилина. – М. : Издательская группа НОРМА-ИНФРА, 2000. – 472 с.
20. Осмотр трупа на месте его обнаружения. Руководство для врачей / Под ред. А.А. Матышева. – Л. : Медицина, 1989. – 264 с.
21. Шепітько В.Ю. Проблеми застосування спеціальних знань у кримінальному судочинстві [Текст] / В.Ю. Шепітько // Судова експертиза. Сучасний стан та перспективи розвитку : Тези доповідей // Міжнародна науково-практична конференція. – К. : Міністерство юстиції України, 2010. – 472 с.
22. Энциклопедия судебной экспертизы / Под ред. Т.В. Аверьяновой, Е.Р. Российской. – М. : Юристъ, 1999. – 552 с.

Серафимов А. М. Технология осмотра места происшествия при расследовании убийств

Аннотация. Убийства относятся к числу тех преступлений, которые вызывают определенные трудности при их расследовании, юридической квалификации и назначении наказания. Эти трудности обусловлены многообразием различных ситуаций совершения таких преступлений, сокрытием его следов, что приводит к искажению действительных признаков преступления. Все эти обстоятельства предопределили содержание настоящего исследования, поскольку осмотр места происшествия при расследовании убийств является важнейшим первоначальным и неотложным следственным (розыскным) действием.

Ключевые слова: умышленные убийства, методика расследования, досудебное расследование, следственные (розыскные) действия, осмотр места происшествия, типичные версии, тактические задачи, программы расследования, следственные ситуации, тактические операции.

Serafimov A. Technology of inspection of the scene in the investigation of murders

Summary. Murders are among the crimes that cause certain difficulties in their investigation, legal qualification and the imposition of punishment. These difficulties are caused by the variety of different situations of committing such crimes, by concealing its tracks, which leads to distortion of the actual signs of the crime. All these circumstances predetermined the content of this study, since the inspection of the scene of the investigation of the murders is the most important initial and urgent investigative (investigative) action.

Key words: premeditated murder, investigative techniques, pre-trial investigation, investigation (search) actions, inspection of the scene, typical versions, tactical tasks, investigation programs, investigative situations, tactical operations.